

Til Næringskomiteen

Dato: 30/01/2025

HØRINGSINNSPILL

Innspill til Dokument 8:37 S (2024-2025)

Norsk Bonde- og Småbrukarlag takker for muligheten til å gi innspill på Representantforslaget om at løsdriftskravet i melke- og storfeproduksjon kun skal gjelde nybygg.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at:

- Løsdriftskravet kun skal gjelde nybygg.
- En investeringspakke øremerket ombygging av små- og mellomstore gårdsbruk for å imøtekomme behovet for å bygge om til løsdrift må finansieres utenom jordbruksavtalen.
- Økonomien i mjølkeproduksjon på mindre bruk må styrkes, blant annet gjennom å øke det særskilte tilskuddet til små og mellomstore mjølkebruk.
- Tildeling av investeringsmidler må ikke komme med pålegg om å øke produksjonen. Støttegraden bør økes vesentlig.

Behov for flere bønder, ikke færre

I en Ruralis-undersøkelse fra 2024 ble melkebønder spurt om løsdriftskravets påvirkning på gårdsdrift i båsfjøs. Nær 70 % mente det var usannsynlig eller lite sannsynlig at de vil bygge om til løsdrift. Bare 7 % tror det er svært sannsynlig at de vil bygge om til løsdrift når det ikke lenger er lov å ha kyrne på bås. Dersom alle som i dag driver melkeproduksjon i båsfjøs, skulle bygd om til løsdrift, måtte det blitt bygd ett nytt løsdriftsfjøs hver arbeidsdag fram til 2034.

Et krav om at alle fjøs må være bygget om til løsdrift innen 2034, vil være svært strukturdrivende for norsk jordbruk. Det vil tvinge mange bønder til å avvikle. Det kan føre til et importbehov på melk, i tillegg til tap av lokal verdiskapning, kunnskap, produsentmiljøer og tap av lokalsamfunn.

Behov for små- og mellomstore bruk

Norsk Bonde- og Småbrukarlag arbeider for å opprettholde en variert driftsstruktur på landsbasis, med gårder i alle størrelser. Vi trenger de små bruka som er tilpasset ressursgrunnlaget i sitt område og på sin eiendom. En variasjon av bruksstørrelser sikrer god utnyttelse av arealressursene våre. De små- og mellomstore brukene er også avgjørende for å fortsette med seterdrift og for å opprettholde aktive lokalsamfunn og levende bygder.

Løsdriftskravet kan slå svært uheldig ut for små- og mellomstore produksjoner. I en rapport fra Nibio fra 2022, ble det slått fast at 700 mjølkebruk på Vestlandet sto i fare for å måtte legge ned på grunn av løsdriftskravet. Mange små- og mellomstore bruk har ikke jord og tilgjengelige ressurser for å kunne utvide driften for å oppfylle løsdriftskravet. Særlig i områder med bratte teiger, langs fjorder og fjell, er driftsgrunnlaget kun tilpasset mindre enheter. Dersom løsdriftskravet opprettholdes fra 2034, vil det føre til store nedleggelser av små- og mellomstore gårdsbruk.

Seterdrift havnet i 2024 på UNESCO sin verdensarvliste, men uten melkeproduksjon, ingen seterdrift. Bare 29 prosent av seterbrukerene, mot 40 prosent hos melkeprodusenter ellers, har bygd om til løsdriftsfjøs. Et løsdriftskrav kan dermed slå svært negativt ut for norsk seterdrift, bruk av utmarksbeite i melkeproduksjonen og den kulturarven seterdrifta representerer og forvalter.

Behov for investeringsmidler

Kalkyler fra Nibio viser et samlet investeringsbehov på mellom 18 og 23 milliarder for å imøtekomme løsdriftskravet. I dag er det ikke lønnsomt å bygge nytt fjøs til bruk med færre enn 30 årskyr. En utvidelse av produksjonen for små- og mellomstore bruk er en forutsetning ved tildeling av investeringsmidler for ombygging, for å imøtekomme krav om lønnsomhet i produksjonen. Det er med andre ord ikke nok å tildele mer investeringsmidler til ombygging. Slike midler må komme med forutsetninger tilpasset det norske ressursgrunnlaget.

Uavhengig av om det foreligger et løsdriftskrav i 2034, er det behov for investeringsmidler i norsk jordbruk. Mange båsfjøs er gamle, og trenger oppgraderinger i nær framtid, for å kunne opprettholde driftsapparatet. Tilrettelegging for økte investeringer i jordbruket må være en prioritering for å sikre produksjonsgrunnlaget som allerede eksisterer, for å legge til rette for ny-rekruttering og reetablering på fraflyttede gårder, og for å sikre landbruk i hele landet.

OPPSUMMERING

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter representantforslaget om at løsdriftskravet kun skal gjelde nybygg. Dette vil gjøre det mulig å legge en strategi for gjenreising av norsk

jordbruk, uten å føre til ytterligere strukturrasjonalisering og avvikling av norsk matproduksjon.

Med vennlig hilsen,

Anders Bakke Klemoen, Generalsekretær

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Elektronisk godkjent, uten underskrift